

Glasilo Društva Novo mesto
Izhaja četrtletno – 15. februarja, 15. maja,
15. septembra in 15. decembra
Odgovorni urednik: Marjan Ivan Moškon
Lektorica: Nina Štampohar
Letna naročnina 5 evrov,
člani dobivajo IZZIV brezplačno
Priprava za tisk: GRAFIKA TOMI
Tisk: TISKARSTVO OPARA

izziv

Novo mesto, 15. septembra 2010

Leto IX., številka 3

TO MESTO IMAMO NOVOMEŠČANI RADI. Zato si iz srca želimo, da bi ga imel rad tudi župan, da bi svetniki v klopih na Rotovžu bolj zavzeto kot za svoje politične koristi odločali za dobrobit njegovih meščanov. In to je vse! (Foto: Tomaž Levičar)

PROGRAM DRUŠTVA NOVO MESTO

Možnosti in priložnosti prekašajo stanje

Glavni poudarki iz programa Društva Novo mesto na lokalnih volitvah 2010

Društvo Novo mesto se je že na začetku delovanja pred 16 leti odločilo, da ne bo le nem opazovalec dogajanj v občini. Zato se je kot prva nevladna, politično neopredeljena in strankarsko neodvisna organizacija udeležila lokalnih volitev v občinski svet ter se tako dejavno vključila v odločanje v novomeški občini. Družbena moč od političnih strank neodvisnega civilnega združenja ni takšna, da bi obvladovala celotno politično življenje v Mestni občini. Osnovni namen delovanja Društva Novo mesto je ostati glase ni zagovornik javnega interesa v Novem mestu, saj smo v društvu prepričani, da vsakokratna oblast potrebuje dejavno udejstvovanje kritične javnosti na vseh ravneh odločanja kot protiutež političnim odločitvam. Takšna prizadevanja so tudi v skladu z usmeritvami pobude Moja družba in s priporočil i iz priložnika Skupaj za skupnost, ki ga je pred kratkim izdala skupina enajstih slovenskih nevladnih organizacij. V

njem je delovanje Društva Novo mesto izpostavljeno kot primer dobre prakse na področju sodelovanja nevladnih organizacij v postopkih odločanja.

Društva Novo mesto zato nikoli niso zanimali kratkoročni politični poskusi in ozki strankarski interesi, ampak je društvo delovalo v prid dolgoročnega in trajnostnega napredka mesta, občine in občanov. V preteklosti smo bili uspešni v

prizadevanjih za izgradnjo omrežja pešpoti, za izgradnjo otroških igrišč, za rezervacijo prostora za Univerzitetni kampus in za izpeljavo javnega natečaj zanj, za preprečitev prodaje Televizije Vaš kanal Ljubljani, za ustanovitev poklicnega gledališča itd.

Kljub temu ugotavljamo, da je sedanje stanje urejeno in prepoznavnosti Novega mesta in mestne občine še vedno daleč od zelene stanja. Prepričani smo, da **možnosti in priložnosti** Novega mesta močno prekašajo sedanjo raven odlo-

čanja. Da bi prebili ozke okvirje samozadovoljstva lokalne oblasti in razširili obzorja smo letos tudi izdali zbornik s tem naslovom. Končno smo se zato tudi letos odločili, da gremo na lokalne volitve s svojim programom.

Društvo bo še naprej delovalo v skladu s svojimi programskimi izhodišči za obdobje od leta 2008 do 2012, ki izhajajo iz vsebinske predpostavke, da bi društvo moralo biti **vključeno v postopek odločanja pri**

Nadalj. na nasl. strani

Iz vsebine:

- ❖ **Kandidatna lista Društva** str. 3
- ❖ **Od dediščine do prihodnosti** str. 4
- ❖ **Pogovor s kandidati** str. 4
- ❖ **Nebotičnik?** str. 6
- ❖ **Častni občan** str. 8

NEKAJ DOBREGA, VELIKO ZAMUJENEGA Štiri leta borbe so za nami ...

Letos se končuje štiriletno obdobje mandata župana in občinskega sveta, ki smo ju izvolili leta 2006. Žal bi to obdobje težko označili kot obdobje velikih premikov. Da se v tem času ni zgodilo čisto nič in da je šlo vse navzdol, pa tudi ne drži.

Tudi v mestnem jedru, predvsem na Glavnem trgu, smo doživeli nekaj pomembnih prenov, ki predstavljajo dragocene prispevke k oživiljanju mestnega jedra ter izboljševanju njegove kulturne podobe – nedavno prenovljeno Gostišče na trgu

pa Hostel Situla, galerija Šimulaker, LokalPatriot, Čajarna pri starem mostu, prenovljeni Papeževa in Kopačeva hiša in še kaj. Vprašanje pa je, kakšen je bil pri tem dejanski prispevek lokalnih oblasti. Resnici na ljubo – bolj skromen. Za

pozitivne premike v mestu se imamo v glavnem zahvaliti zavzetim ustanovam in posameznikom, ki so bili nosilci prenov, ter njihovi volji in iznajdljivosti.

Prenove, katerih nosilec je občina in ki jih je z velikim pompom tudi napovedovala, pa žal niso prišle daleč, pravzaprav nikamor, če omenimo le najbolj kritične – tržnico in Narodni

Nadalj. na nasl. strani

Prenovljena spletna stran Društva Novo mesto

Z veseljem vas obveščamo, da smo pred kratkim prenovili našo spletno stran www.drustvo-novo-mesto.si. Za razliko od prejšnje nova omogoča neposredno komuniciranje med upravnim odborom društva in njegovimi člani. Zato prosimo tako članice in člane kot vse, ki jim je poslanstvo Društva Novo mesto blizu, da se sproti odzivajo na vse novice, ki bodo objavljene na spletni strani društva, in pogumno podajajo svoje pripombe, priporočila, predloge pa tudi pohvale in kritike. Želimo, da spletna stran postane medij živahnega sporočanja med vodstvom in člani društva, kar smo žal do sedaj vsi skupaj nekoliko pogrešali. Le s skupnimi močmi bo nadaljnje delo društva bolj kakovostno in naša prizadevanja uspešnejša.

upravni odbor
Društva Novo mesto

Društvo
Novo mesto

Hvala podpornikom!

Društvo Novo mesto se iskreno zahvaljuje vsem, ki so izrekli podporo prizadevanjem za bolj prijazno bivanje v našem mestu, ko so podpisali obrazec in ga odnesli potrdit na upravno enoto v korist našega društva.

Možnosti in priložnosti prekašajo ...

Nadaljevanje s 1. str.

vsaki pomembnejši odločitvi v zvezi z mestom, ki zadeva javni interes (še posebej v starem mestnem jedru). Zato da bo društvo sposobno presojati predloge za odločitve, oblikovati kakovostno mnenje in sprejemati moralno odgovornost za svoje odločitve, bo društvo **sodelovalo**:

- s sorodnimi **društvi in združenji** civilne družbe;

- s **strokovnimi in kulturnimi organizacijami**, katerih delo se nanaša na mestne vsebine;

- v **organih lokalne samouprave** ter proeučevalo gradiva Sveta MO Novo mesto, ki se nanašajo na mestne vsebine, ter zastopalo interese mesta in meščanov;

- z mestnimi **krajevnimi skupnostmi**;

- z vsemi, ki v starem jedru poslujejo in delujejo, ter ostalo javnostjo.

Osnovne programske cilje Društva Novo mesto smo nadgradili s poudarjanjem pomembnosti vključevanja civilne družbe (in znotraj nje tudi nevladnih organizacij) v odločanje na lokalni ravni ter z večjim poudarkom zahtevam sodobnega sveta glede vzdržnosti, trajnosti in energetske varčnosti. Ti cilji so opisani v naslednjih desetih točkah.:

1. Zgodovina za prihodnost. Razvoj Novega mesta z okolico mora temeljiti na spoštovanju in ohranjanju bogatega kulturnega izročila, prepoznavnosti ter ohranjanju kulturne in prostorske istovetnosti. V tem mora mesto najti tudi svoje primerjalne prednosti in jih znati tržiti (nadaljevanje projekta Zgodovina za prihodnost).

2. Privlačnost in konkurenčnost. Novo mesto mora postati privlačno mesto za sedanje in prihodnje prebivalce in tudi obiskovalce. Privlačno okolje bo pritegnilo nove prebivalce, nove ideje, nove moči, drugačnost ter s tem večje razvojne možnosti.

3. Zdravo mesto. V Novem mestu moramo zagotoviti, da bomo živeli v zdravem, čistem, mirnem in varnem okolju, dihali čist zrak in pili zdravo vodo. Zdravje je treba ne le ohranjati, ampak tudi pridobivati, omogočati in vzdrževati, zato si bo društvo še naprej prizadevalo za ohranjanje in javno dostopnost zelenih površin v mestu in njihovo revitalizacijo.

4. Znanje je kapital. Znanje je najboljša zagoto-

vilo za razvoj in uspeh posameznika v današnji družbi. Z vsemi močmi je treba podpreti in uresničiti načrt univerze. V ta namen moramo ustvariti gnotne, kadrovske, organizacijske in prostorske pogoje.

5. Ustvarjajmo in uživajmo kulturo. V Novem mestu je živel in ustvarjalo mnogo velikih ustvarjalcev, lahko pa smo ponosni tudi na današnje ustvarjalce. Spodbujati in promovirati moramo umetniško ustvarjalnost, hkrati pa pritegniti uspešne ustvarjalce tudi od drugod.

6. Dediščino smo si spodili od vnukov. Srečo imamo, da se je v tem prostoru ohranilo veliko kulturne dediščine, nepremične in premične, gnotne in duhovne. Naša naloga je, da vse te vrednote ohranimo tudi za prihodnje rodove in jih obenem preišljeno vključimo v razvoj mestnega prostora. To velja tudi za naravno okolje.

7. Na Zemlji nismo sami. Živeti moramo z zavestjo, da imajo naši posegi v okolje vplive tudi izven našega neposrednega bivalnega okolja. Zagovarjamo globalno odgovornost za varstvo okolja in energetske varčnosti, okoljsko vzdržnost, ustvarjalno sožitje obstoječega in novozgrajenega ter trajnostni razvoj celotnega mestnega prostora

8. Več glav več ve. Pot v prihodnost moramo začrtati skupaj. Novo mesto je medkulturno mesto in tudi pokrajinsko središče. Spodbujanje in negovanje medkulturnega dialoga pripomore k vključevanju vseh meščanov oz. občanov, ki lahko s svojimi znanji in z izkušnjami prispevajo h kakovostnemu bivanju in k pestri kulturni ponudbi.

9. Dolgoročno obče dobro pred kratkoročnimi koristmi. V današnjem času se v pohlepu po hitrem zaslužku pogosto dogaja, da oblasti hlapčevsko podpirajo vsakršen kratkoročen dobiček brez razmisleka o viziji trajnostnega razvoja mesta. Društvo bo zagovarjalo vizijo trajnostnega razvoja mesta in prednost občega interesa pred parcialnimi (posameznimi) koristmi.

10. Občina je od občanov in za občane. Župan in Občinska uprava morata biti odprta za meščane ter svoje delo opravljati javno in pregledno. Občina mora upoštevati nevladni del javnosti in omogočati civilni dialog z njimi ter zagotoviti

oblike partnerstev, ki bodo nevladnim organizacijam omogočala njihov prispevek k razvoju tako mestnega kot celotnega prostora Mestne občine.

Društvo Novo mesto bo tudi v prihodnje delovalo samostojno in strankarsko neodvisno ter brez dogovorjenih koalicijskih obvez. Bo pa sodelovalo in podprlo tiste projekte drugih list in političnih strank, ki bodo v skladu z društvenim programom in izhodišči delovanja. Društvo se bo tudi na letošnjih lokalnih volitvah predstavilo s svojo listo sposobnih in odgovornih ljudi. S tem izražamo voljo, da tudi v prihodnje tvorno in odgovorno sodelujemo pri usmerjanju razvoja mesta in občine. (Več o volilnem programu na www.drustvo-novo-mesto.si/)

MITJA SIMIČ

Štiri leta borbe so za nami .....

Nadaljevanje s 1. str.

dom. Med redke velike projekte, ki jih je Mestna občina uspela uspešno dokončati, spada sprejem občinskega prostorskega načrta, kar pa je predvsem zasluga strokovnih delavcev, ne pa političnih organov občine.

Društvo je po svojih močeh spodbujalo pozitivne prakse prenove v Novem mestu in v ta namen januarja 2009 tudi pripravilo pogovorni večer na temo Kako do evropskih sredstev za prenovo. Njegov namen je bil predstaviti obstoječe evropske mehanizme vsem morebitnim nosilcem prenove v mestnem jedru in izven. Tema je še kako pereča, saj bo večina teh mehanizmov ukinjenih z letom 2013 in gre za zadnje priložnosti.

Tema, ki se v vsem tem času ni premaknila z mrtve točke oziroma je celo nazadovala, je prav gotovo urejenost mesta in njegova podoba. Prizadevanja Društva Novo mesto od pogovornih večerov (urejenost

Novomeški ustvarjalci - zgodovina za prihodnost

Še najpomembnejši dosežek sedanjega mandata je sprejem Občinskega prostorskega načrta. Prometna risba ožjega mestnega območja z možnostjo za priključitev tretje razvojne osi pri Lešnici (debelejša črna črta od avtoceste v zgornjem delu proti spodnjem delu risbe). Železnica je narisana z belo-črno črto, vodotoki pa z modro. (Acer d.o.o.)

mesta, odnos mladih do mestnega prostora in vandalizem) do priprave ustvarjalne delavnice Mestni prostor (maja 2009) pri odgovornih niso naletela na dovolj prozornosti, čeprav so ponudila vrsto uporabnih nastavkov za ukrepanje. Kljub opozorilom se ni nič zgodilo pri izdelavi kataloga mestne opreme, projektu, ki je bil zastavljen še v času prejšnjega župana. Enako velja za nadaljevanje projekta urejanja pešpoti Novega mesta, ki ga je nekoč uspešno vodil naš član Tomaž Levičar.

Obstaja pa tudi projekt, za katerega smo veseli, da se ni uresničil. Gre za gradnjo nove, predvidoma 8-nadstropne stavbe na mestu nekdanje Nove občine, na Novem trgu 6. Tako visoka stavba, skoraj 2-krat višja od vseh okoliških, bi namreč grobo posegla v veduto starega mestna jedra. Društvo je za svojo prijavo ministrstvu za okolje dobilo potrditev, da je bil prostorski akt, ki dovoljuje takšno gradnjo, sprejet na nezakonit način, vendar ga ministrstvo ni preklicalo, ampak je občino zgolj opozorilo. Je pa društvo uspelo s prijavo nezakonitosti v ta namen razpisnega javnega arhitekturnega natečaja, ki ga je Inženirska zbornica Slovenije razveljavila. Potem je svoje naredila še recesija, zdaj pa postaja ta zadeva spet pereča. Društvo Novo mesto si ves čas prizadeva, da bi na tem mestu dobili

kakovostno arhitekturo in kakovostno prostorsko ureditev s primerno mestotvorno vsebino, ki ne bo krnila vedute starega mestnega jedra. Če to ni možno, bi bilo bolje, da se na tem mestu spet oblikuje mestni park, kot je bil že pred drugo svetovno vojno.

Ker je večina zadev, s katerimi se ukvarja društvo, takšnih, ki za svoje udejanjanje zahtevajo širše družbeno in politično soglasje in predstavljajo dolgoročneje postopke, je o velikih neposrednih uspehih društva v štirih letih težko govoriti. Vendar pa društvo še naprej ostaja zadržito v prihodnost Novega mesta. Na to opozarja s svojimi publikacijami: vodnikom po mestnem jedru Zgodovina za prihodnost (2008) ter zbornikom štirinajstih uglednih avtorjev Novo mesto – možnosti in priložnosti (2010).

Mesto v občinskem svetu smo izkoristili za podprtje vseh za mesto pozitivnih sklepov in predpisov ter za argumentirano nasprotovanje vsem nepravilnostim in škodljivim rešitvam. Podali smo prek 30 svetniških pobud in vprašanj ter predlogov za kakovostno nadgradnjo in posodobitev Statuta mestne občine, vendar pa so bili odzivi odgovornih preveč mlačni in niso dali želenih rezultatov. Nove volitve so priložnost, da se takšen brezbrizen odnos do razvojnih pobud in predlogov v občinskih organih oblasti vendarle spremeni.

MITJA SIMIČ

Te zanima moja družba?

Občine se premalo zavedajo pomena nevladnih organizacij, četudi smo njihovi pomočniki pri izpolnjevanju poslanstva: krepiti kakovost življenja meščank in meščanov.

Izraz »nevladne organizacije« ali krajše »NVO« je skupno ime za društva, zasebne zavode in ustanove, ki predstavljajo organizirani del civilne družbe. V svojih okoljih so izjemno pomembni, saj s prostovoljnimi delom, strokovnostjo in z ekonomičnostjo izvajajo vrsto javnokoristnih storitev, za katere bi sicer morala skrbeti občina/država, a jih s svojimi službami ne uspe v polnosti zagotavljati. Ponekod so celo edine izvajalke storitev na področju sociale, zdravja, mladih, kulture, športa, vzgoje, izobraževanja ... Spomnimo se samo humanitarnih organizacij, društev za pomoč pri različnih boleznih, gasilcev, športnih, turističnih in kulturnih društev, ki so podpisana pod večino brezplačnih prireditev, dogodkov in druženj v lokalnih skupnostih, in še mnogih drugih.

Kljub visoki pomembnosti za vsesplošno blaginjo jim pogoji za delo niso vedno naklonjeni. Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto, ki je v Novem mestu prepoznavno predvsem po svojih programih za vključevanje socialno izključenih skupin, se zato zadnji dve leti

močno razvija kot pokrajinsko stičišče nevladnih organizacij, ki delujejo v Jugovzhodni Sloveniji. Stičišče se imenuje Regijski NVO center, okoli 1100 nevladnim organizacijam v pokrajini pa nudi vsestransko podporo, da bi bile lahko pri svojem delovanju učinkovitejše. Hkrati spodbuja tudi občine, da bi prepoznale neizkoriščene možnosti NVO in jim ne le omogočile boljše pogoje za delo, ampak jih tudi vključile v po-

stopke odločanja, saj imajo NVO veliko izkušenj in predlogov za učinkovite rešitve na posameznih področjih.

Spodbujanje takšnega civilnega dialoga med NVO in občinami v letošnjem letu volitev pospešeno poteka po vsej Sloveniji. Nevladne organizacije smo pripravile pobudo MOJA DRUŽBA (www.mojadruzba.si), naša prva akcija pa sedanje župane in županje, kandidate in kandidatke ter stranke dejavno sprašuje, kako so in kako bodo vključili nevladne organizacije v svoje programe. Pobudi se je pridružilo tudi Društvo Novo mesto in javno predstavilo svoj dolgoletni primer dobre prakse – kako lahko z listo kandidatov za člana v občinskem svetu neposredno posreduje predloge nevladnih organizacij v postopke odločanja. Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto zato podpira listo volivcev z imenom Društvo Novo mesto, saj glas organizirane civilne družbe pomeni korak bliže h kakovostnejšemu življenju vseh občank in občanov.

TINA CIGLER,

Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto

Tomaž Golob

Rojen pred 43 leti v Novem mestu. Po poklicu univerzitetni diplomirani umetnostni zgodovinar. Zaposlen kot konservatorski svetovalec na Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije, območna enota Novo mesto. Kot dejaven član Društva Novo mesto pokriva zlasti vsebine s področij prenove mestnega jedra in urejanja prostora.

Kristina Cigler

Rojena pred 34 leti v Novem mestu, kjer je končala novomeško gimnazijo. Po zaključenem študiju novinarstva na Fakulteti za družbene

vede na Univerzi v Ljubljani se je zaposlila na Društvu za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto (DRPD), v katerem dela kot usklajevalka nalog s področij vključevanja socialno izključenih skupin ter promocije nevladnega sektorja (civilni dialog). Je članica več različnih društev, Društvu Novo mesto se je pridružila leta 2006.

Mitja Simič

Rojen pred 46 leti v Novem mestu, kjer je tudi maturiral na novomeški gimnaziji. Pred dvajsetimi leti je zaključil študij krajinske arhitekture na Univerzi v Ljubljani in se zaposlil na takratnem Zavodu za varstvo naravne in kulturne de-

diščine Novo mesto. Danes služi kot konservatorski svetovalec na Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije, območna enota Novo mesto. Je član Društva Novo mesto vse od njegove ustanovitve leta 1993, od leta 2008 pa tudi njegov predsednik. V občinskem svetu MO Novo mesto je leta 2009 nadomestil prejšnjega predsednika Toneta Škerlja.

Foto: B. Pucej

Kandidati Društva Novo mesto

za člane občinskega sveta
mestne občine Novo mesto

1. Tomaž Golob, 1967, umetnostni zgodovinar
2. Kristina (Tina) Cigler, 1976, koordinatorica v DRPD
3. Mitja Simič, 1964, krajinski arhitekt
4. Andrej Golob, 1964, predavatelj na višji šoli
5. Alenka Lamovšek, 1981, etnologinja
6. Borut Križ, 1955, arheolog
7. Mitja Gros, 1975, učitelj razrednega pouka
8. Staša Vovk, 1943, kulturnica
9. Tone Škerlj, 1935, pravnik
10. Marjan Ivan Moškon, 1935, novinar in publicist
11. Darja Peperko Golob, 1963, profesorica
12. Peter Kapš, 1938, zdravnik in publicist
13. Vinko Manček, 1943, kemik
14. Slavka Štemberger, 1952, računovodja
15. Slobodan Novaković, 1937, okoljevarstvenik
16. Ivan Hrovatič, 1937, geodet
17. Ivica Križ, 1955, kustosinja za etnologijo
18. Marijan Lapajne, 1934, arhitekt
19. Eva Simič, 1935, profesorica
20. Branka Moškon, 1948, predmetna učiteljica
21. Igor Vidmar, 1963, novinar in urednik

Obkrožite listo številka 16!

**Novo mesto
zmore
več!**

www.drustvo-novo-mesto.si

Od dediščine do prihodnosti

Društvo Novo mesto pri svojem delu in prizadevanjih še posebno pozornost posveča v nadaljevanju podrobneje obrazloženim področjem in temam, ki pomembno vplivajo na boljšo prepoznavnost in konkurenčnost Novega mesta v slovenskem prostoru ter na izboljšanje bivalnih, delovnih in rekreativnih razmer v njem. V nadaljevanju ponujene rešitve Društva Novo mesto temeljijo na mednarodnih listinah in priporočilih ter na primerih dobre prakse iz številnih evropskih mest.

1. Novo mesto – mesto situl

Občinski svet Mestne občine Novo mesto je marca 2006 sprejel sklep, da se Novo mesto poimenuje Novo mesto – mesto situl. Novo mesto je tako pridobilo vzdevek, ki ga je mogoče strokovno utemeljiti, žal pa v našem mestu do sedaj ni bilo zaznanih ambicije, da bi na podlagi svetovno prepoznanih dosežkov t. i. cvetočega doljnskega halštata celostno izoblikovali kulturno identiteto mesta.

In zakaj je ta tako pomembna? V Novem mestu smo že dlje časa priča procesu tako imenovane suburbanizacije. Mnogi meščani so zapustili staro mestno jedro, gospodarski razvoj pa je privabljal vedno več ljudi, zlasti iz kmečkega okolja pa tudi iz drugih krajev tedanje Jugoslavije. Če se je »stari, predvojni meščan« še poistovetil z mestom, je novi prebivalec mesta, zakoreninjen v svojem starem svetu, v mesto prinašal navade iz svojega okolja. In tako smo (bili) priča svojevrstnemu paradoksu: na eni strani znatnemu gospodarskemu razvoju mesta, po drugi pa vse do današnjih dni opaznemu nazadovanju kakovosti tako urbanega prostora kot življenja v njem.

Po mnenju Društva Novo mesto v našem mestu že dlje časa manjka vezni člen, vsem nam skupna mestna identiteta, ki bi povezal etnično, kulturno, socialno in gospodarsko zelo raznolik spekter meščanov. Cilj vsakega mesta mora biti njegova privlačnost

tako za prebivalce kot obiskovalce. Priložnost Novega mesta kot regijskega središča z bogato zgodovino je ravno v tem, da se začne poglobljeno ukvarjati s svojo, le njemu lastno identiteto, ki se mora posledično odražati tudi v premišljeno izoblikovani tržni znamki.

2. Skladen in uravnotežen razvoj mestnega prostora

Mestni občini Novo mesto je kot prvi mestni občini v Sloveniji novembra lani uspelo potrditi Občinski prostorski načrt (OPN) kot temeljni načrt za dolgoročen in predvidljiv prostorski razvoj naše občine. Ali je temu res tako? Slovenija – tako kot ves razvitejši del sveta – pospešeno stopa iz klasične industrijske dobe v post-industrijsko družbo, kar med drugim pomeni tudi novo vrednotenje do sedaj utečenih pristopov do socioloških in urbanističnih prioritet. Nekdanje, vnaprej dorečeno družbeno načrtovanje z javnimi sredstvi vse bolj nadomešča na eni strani prožnejši, po drugi strani pa tudi bolj odprt, a obenem tudi bolj naporen in konflikten sistem družbenega dogovarjanja. Najbolj prepoznavno se odraža v vse bolj prisotnem in iskanem javno-zasebnem partnerstvu, ko se pogosto okoli za mesto važnih vprašanj srečujejo tržni, agresivno naravnani kapitalski interes in razne civilne iniciative, med katere se prišteva tudi Društvo Novo mesto, ki si prizadeva za upoštevanje

gospodarsko šibkega javnega interesa in zelenih alternativ.

Novo mesto se je v zadnjih petdesetih letih razvilo v pomembno regijsko središče. Zaradi pospešene industrializacije in priseljevanja ljudi v mesto se je mesto vse bolj širilo. Te širitve pa žal pogosto niso bile vpete v celostno regulirano urbano strukturo mesta. Nerazumni pa so tudi nekateri ukrepi znotraj mestne strukture – npr. načrtovana stolpnica na mestu prazne in propadajoče t. i. nove občine na Novem trgu, ko se je šlo opazno nasproti investitorju in ne prostorski podobi mesta in javnemu interesu, saj bi bila ta nesojena stolpnica višja od kapiteljskega griča in bi prav gotovo negativno vplivala na veduto mesta. Najnovejši primer udinjanja investitorju na račun prometne varnosti in zdravega bivalnega okolja pa je načrtovanje izgradnje Hoferjeve trgovine pri krožišču v Veliki Bučni vasi.

Društvo Novo mesto bo tudi naprej budno spremljalo vse posege v urbani prostor Novega mesta in si pri tem prizadevalo, da bo Občinski prostorski načrt (OPN) odražal svojo strateško usmeritev ter temeljil na trajnostnih razvojnih zmogljivostih mesta kot celote.

3. Ustreznejša prometna ureditev v Novem mestu

Evropska komisija je zaradi slabe kakovosti zraka v naših mestih pred kratkim vložila tožbo proti Sloveniji. Evropska strategija namreč govori o trajnostnih mestih, kar po eni strani pomeni zmanjšanje prometa in izpušnih plinov v urbaniziranih območjih, po drugi strani pa uporabo zelene energije in povečanje zelenih površin v mestnih okoljih. Torej je eden od glavnih vzrokov za onesnažen zrak v naših mestih slabo vodena

NAD MESTOM SE DANI ... Megla se dviga in napoveduje župana tudi novomeško štiriletje tako vedro? (Foto: Tomaz ...)

prometna politika in Novo mesto tu ni nobena izjema. Kaotične prometne razmere pa onemogočajo tudi celovito prenovo mestnega jedra. Obstajajo razne študije, ki vztrajno dokazujejo nevdržnost obstoječega stanja, tudi Društvo Novo mesto je na to sila perečo problematiko že večkrat opozarjalo, a žal mestne oblasti do današnjih dni niso naredile nič.

Ulice in pločniki so najpomembnejši javni prostori mesta in njegovi najvitalnejši organi. Če so zanimive ulice mesta, je zanimivo celotno mesto. To še danes veljavno resnico je zapisala Jane Jacobs daljnega leta 1961 v svoji knjigi Umiranje in življenje velikih ameriških mest. Ali to velja tudi za naše mesto? Žal ne, saj v našem mestu kraljuje avtomobilska pločevina. Ta odreja vsakdanji utrip in videz naših ulic in trgov ter potiska pešca k skromno odmerjenemu prostoru ob robu cestišč. Društvo Novo mesto si bo tudi na tem

področju še naprej prizadevalo, da bo naše mesto ustreznejše prometno urejeno, s tem tudi manj onesnaženo, a obenem nič manj dostopno. To se da doseči z omejitvijo prometa skozi mestno jedro ter z izgradnjo novih parkirnih hiš ter parkirišč na obrobju v kombinaciji z javnim mestnim prometom po sistemu parkiraj in se pelji naprej z javnim prometnim sredstvom (park and ride).

4. Prenova mestnega jedra

Prenova mestnega jedra je zelo hvaležna tema zlasti v času lokalnih volitev, nato pa se na ta sicer izredno večplastni problem kaj hitro pozabi. Mestno jedro Novega mesta je že dlje časa zapisano počasnemu, a vztrajnemu gospodarskemu, fizičnemu in socialnemu propadu. Ključne težave so odmiranje trgovine in njena selitev v obstoječe in v nove trgovske centre na obrobju mesta, prazni in propadajoči objekti, (tudi kot po-

V skrbi za vaše zdravje skupaj osvajamo vrhove

V Krki želimo svoje poslanstvo živeti zdravo življenje uresničevati ne le z vrhunskimi izdelki in storitvami, ampak tudi s spodbujanjem ljudi k dejavnostim, ki pripomorejo k bolj zdravemu življenju. S Krkino akcijo **V skrbi za vaše zdravje skupaj osvajamo vrhove** smo skupaj s Planinsko zvezo Slovenije označili in uredili 15 priljubljenih planinskih poti po Sloveniji.

Več o akciji, planinskih poteh in nagradni igri najdete na Krkini spletni strani www.krka.si.

Živeti zdravo življenje.

Je lep sončen dan. Bo po letošnjih volitvah svetnikov in (Matjaž Levičar)

sledica visokih najemnin, nerešenih lastniških odnosov in denacionalizacijskih procesov), staranje prebivalstva, prometna neurejenost in z njo povezana onesnaženost zraka, slabo vzdrževanje javnih površin ter izostanek tržno in turistično zanimive blagovne znamke mesta.

V proračunu Mestne občine Novo mesto za leti 2009 in 2010 so bili predvideni popolna prenova Glavnega trga in Rozmanove ulice kot tudi obnova mestne tržnice na Florjanovem trgu. Nič od tega se ni uresničilo. Kako naj mesto zaduha, če nima kakovostne tržnice, ustrezne trgovske ponudbe in primerno urejenega odprtega mestnega prostora? In kje se po mnenju Društva Novo mesto skrivajo rešitve? Vsekakor v specializirani trgovski ponudbi, ki bi izhajala tudi iz prepoznavne tržne znamke mesta, v povezovanju trgovcev z drugimi ponudniki storitev, npr. z gostinci, pa tudi s ponudniki kulturnih storitev. Trgovci se bodo morali dogovoriti tudi za podaljšanje delovnega časa, zlasti ob koncu tedna in v poletnih mesecih.

Drugi moment za uspešno prenavo mestnega jedra oziroma katerega koli drugega mestnega predela so kakovostno prenovljeni odprti javni prostori, ki delujejo tudi kot spodbujevalci prenove posameznih stavb. Z ustrezno parterno ureditvijo mestnih ulic in trgov ne izboljšamo samo njihove podobe, temveč jih predvsem vsebinsko kakovostneje vključimo v vsakdanji mestni utrip.

Vsaka uspešna prenova pa je odvisna tudi od vzdrževanja in ustrezne funkcionalne izrabe obstoječega stavbnega fonda. Društvo Novo

mesto si bo prizadevalo, da bo ta vsekakor pereča problematika predmet resne obravnave v naslednjem štiriletнем mandatu.

5. Razvojni projekti na področju kulture

V zadnjem obdobju je bilo vlaganje v razvojne projekte na področju kulture in kulturne dediščine v starem mestnem jedru sila sramežljivo. Kot edina pozitivna primera lahko navedemo obnovo stare Križatije za potrebe prenovljene arheološke zbirke Dolenjskega muzeja in pred kratkim začeto prenavo Anton Podbevšek Teatra. Nerazumno dolgo pa se vleče prenova Knjižnice Mirana Jarca, ki sedaj že nekaj časa celo popolnoma stoji, zaradi česar je dejavnost knjižnice znatno okrnjena: omejeni so pri postavitvi razstav, organiziranju večjih dogodkov, otežene so dejavnosti Oddelka za

mladino, Domoznanskega oddelka in Posebnih zbirk Boga Komelja ter domoznanskega oddelka, primanjkuje prostora za gradivo v prostem pristopu in depojskih prostorov. Novo mesto še vedno nima mestnega muzeja, saj Dolenjski muzej v svojih depojih hrani bogato gradivo, ki je vezano na zgodovino in razvoj našega mesta, nima pa ustreznih prostorov za njegovo postavitev. Narodni dom je že leta zamrežen in kljub izredno slabemu stavbnemu stanju trmasto kljubuje neodgovorni lastnici, to je Mestni občini Novo mesto. Da bi bila nesreča še večja, ga je Mestna občina Novo mesto izločila s seznama objektov Evropske prestolnice kulture 2012 in si s tem onemogočila kandidaturu na pred časom aktualnem razpisu Ministrstva za kulturo s področja vlaganja evropskih in državnih proračunskih sredstev v kulturno infrastrukturo v lasti občin.

Novo mesto si mora kot regijsko središče in mesto s prepoznavno kulturno identiteto še naprej prizadevati, da se bo v njem odvijalo pestro kulturno življenje, obenem pa mora ustvarjati pogoje za kakovostno in nemoteno delovanje kulturnih ustanov. Stanje kulture, ki je osnovni odraz narodove identitete, vselej odraža duhovno in fizično stanje nacije, na lokalni ravni pa z ostalimi mestnimi vsebinami pripomore k povečanju mestnega ponosa ter večji prepoznavnosti mesta in regije. Za našo osebno rast in zorenje sta v vsakdanjem življenju pomembni tako živa, ustvarjalna kultura kot tudi naša premična in nepremična naravna in kulturna dediščina, zato ju gojimo in varujemo. Brez njiju ne bi bili to, kar smo.

(Podrobneje na spletni strani Društva Novo mesto: www.drustvo-novo-mesto.si).

TOMAŽ GOLOB

ZANIMALO NAS JE,

kako se bodo predstavili kandidati za župana

Društvo Novo mesto se ves čas delovanja sooča z dejstvom, da se uradna občinska oblast v mnogih primerih ne odziva na naše predloge in zahteve ali pa jih enostavno presliši in spregleda. Ker je seveda župan osrednja osebnost, ki odloča o denarju in tem, kaj je in kaj ni pomembno, nam seveda ni vseeno, kakšen človek naj bo tisti, ki ga izvolimo za župana.

Na četrtkovem pogovornem večeru konec lanskega novembra smo dokaj enotno povedali, kakšnega župana želimo in tudi kakšnega ne. Tudi to smo rekli, da so vsi volilni programi bolj ali manj enaki in papir marsikaj prenese, zato se je društvo obvezalo, da želimo takrat, ko bodo imena kandidatov znana, z njimi opraviti pogovore in se nato odločiti, koga podpreti.

Obenem so bila tudi razmišljanja, da gremo na volitve s svojim kandidatom. Občinski svetnik je že nekaj »naš« župan pa bi seveda bil povsem nekaj drugega. Žal ta razmišljanja niso dobila mesta in dovolj podpore, več je bilo volje, da vnaprej podpremo enega izmed drugih kandidatov.

Našo listo boste našli pod številko

16

NISO PREPRIČALI. Matjaž Verbič, ki je zgodaj poleti vodil soočenje kandidatov za župana, z njihovimi odgovori ni bil jako zadovoljen, pa tudi poslušalci ne. Bomo videli, kako se bodo odrezali v nedeljo, 10. oktobra. (Foto: M. Moškon)

Tako smo z Društvom za razvijanje prostovoljnega dela (DRPD) in Društvom akademska pobuda (DAP) 9. junija letos v Kulturni center Janeza Trdine povabili šest do takrat v medijih omenjenih imen. Odzvali so se sedanji župan Alojzij Muhič, podžupan Igor Perhaj, direktor Komunale Bojan Kekec, nekdanji direktor založbe Goga Gregor Macedoni in direktor geodetske uprave Novo mesto Franci Bačar. Vabilu se ni odzvala direktorica novomeškega Zdravstvenega doma Milena Kramar Zupan, ker takrat menda še ni uradno napovedala kandidature.

Pred polno malo dvorano so udeleženci najprej prestali test znanja in poznavanja nekaterih dejstev, ki bi jih moral poznati vsak družbeno dejaven meščan. Potem pa je prišlo na vrsto 7 sklopov vprašanj, ki so pomembna iz zornega kota delovanja vseh treh društev kot organizatorjev, in sicer področje delovanja nevladnih organizacij pa Novo mesto kot univerzitetno središče, regionalizem in razvojne priložnosti mesta kot regionalnega središča, vizija razvoja mesta in poselitev, prenova mestnega jedra, razvojne usmeritve na področju kulture in kulturne dediščine ter kot zadnji sklop mestni gozdovi in rekreacijske površine, parki, sprehajalne poti in brežine Krke.

Županski kandidati v odgovorih na splošno niso bili najbolj prepričljivi in so se vrteli v mejah pričakovane, nobeden med njimi pa ni napovedal kakšnih revolucionarnih prijemov. Noben od njih takrat ni navedel, da že ima pripravljen volilni program, so pa vsi bolj ali manj podpirali ključne smeri društvenih prizadevanj glede odprtih vprašanj v mestu.

Široke teme v mnogimi podvprašanjih so sicer vzele precej časa in je za vprašanja zbranega občinstva ostalo malo časa. Iz društva je na tej predstavitvi sodelovalo le kakšnih deset članov in tudi ne vsi člani upravnega odbora, zato se vodstvo društva pozneje ni moglo odločiti, koga izmed kandidatov bi članstvu priporočilo za volilno podporo. Na to je vplivalo tudi dejstvo, da so bili županski kandidati večinoma na strankarskih listah, iz načelnih razlogov pa društvo takih kandidatov vnaprej ne bo podpiralo.

MATJAŽ VERBIČ

Takole bi bila videti panorama mesta z nebotičnikom s severa (fotomontaža)

ŠE VEDNO NEDOKONČANA ZGODBA

Nebotičnik na Novem trgu?

Občinski svet Mestne občine Novo mesto je na zakonsko sporen način sprejel spremenjeni in dopolnjeni odlok o Novem trgu, ko je na že omenjeni 30. seji leta 2006 tedanji župan Boštjan Kovačič svetnikom dostavil kar 14 amandmajev na predlog odloka, ki so v marsičem spreminjali vsebino odloka, še posebej v delu, ki obravnava Novi trg 6.

Nebotičniki so izdelek industrijske dobe, ko so nove gradbene tehnologije, predvsem pa nizka cena energije in surovin, omogočile gradnjo visokih objektov. Nebotičnike običajno gradijo v mestih z visoko ceno zemljišč in središčih velikih mest, kjer z njihovo izgradnjo zagotavljajo visoko stopnjo rentabilnosti prostorov v posameznih etažah v primerjavi s ceno enote zemljišča, na katerem tak visok objekt stoji. Gospodarnost prostora seveda ni edina zahteva za gradnjo teh visokih stavbnih struktur. Tako kot templji in starodavne palače so tudi nebotičniki simboli mestne gospodarske in politične moči, mnogokrat celo določajo identiteto določenega mesta. Ker standarda, ki bi določal, kdaj neki objekt lahko označimo za nebotičnik, ni, lahko poimenujemo *nebotičnike* tudi stavbe višine npr. osemdeset metrov, če poudarjeno štrlijo iz gabaritov okoliškega grajenega okolja in s tem spreminjajo horizont mesta.

V našem majhnem mestu nebotičniki še ne stojijo, očitno pa obstajajo želje, da se tudi po tem začnemo primerjati z velikimi mesti. Še nedokončana zgodba o izgradnji nebotičnika na Novem trgu, na mestu propadajočega objekta t. i. nove občine, sega v leto 2006, ko je Občinski svet Mestne občine Novo mesto na 30. seji (13. julija 2006) sprejel Odlok o spremembah in dopolnitvah ureditvenega načrta Novi trg v Novem mestu (Uradni list RS, št.

81/2006), s katerim je nadomestil do tedaj veljavni Odlok o ureditvenem načrtu Novi trg v Novem mestu (Uradni list RS, št. 50/94). Ena bistvenih razlik med obema odlokoma se je kazala v dovoljeni etažnosti omenjenega objekta na Novem trgu. Če je stari odlok dovoljeval etažnost novega objekta v gabaritih -3+P+4 oziroma postavil pogoj, da višina objekta ne sme preseči višine sosednjih objektov ob Seidlovi cesti, pa še vedno veljavni spremenjeni in dopolnjeni odlok predvideva višinski gabarit objekta kar -4+P+8. V oči ne bode samo višina novega predvidenega objekta, ki bi krepko preseгла višino vseh okoliških stavb in se kot višinski poudarek zarezala v vedutno umirjeni značaj zgodovinskega jedra Novega mesta, temveč tudi način, kako je bil še vedno aktualni odlok sprejet.

Problem, na katerega je Društvo Novo mesto opozorilo tudi ministrstvo za okolje in prostor, je v dejstvu, da je večina občinskih svetnikov predlagane spremembe tudi potrdila, ne da bi se – ali pač – zavedala, da ravna v nasprotju z zakonodajo. Predlagane spremembe odloka namreč do tedaj niso bile v obravnavi na občinskem svetu, prav tako pa tudi niso bile javno razgrnjene, kar pomeni, da se zainteresirana strokovna in širša javnost do sprememb nista mogli opredeliti, kar je v nasprotju z zakonom predvidenih postopkov sprejemanja prostorskih izvedbenih aktov. Ministr-

stvo za okolje in prostor je 31. januarja 2008 na podlagi dopisa Društva Novo mesto zahtevalo od Mestne občine Novo mesto pojasnila o postopku priprave in sprejema spornega odloka in obenem podalo opozorilo, da je »ustrezno sodelovanje javnosti eden temeljnih postulatov urejanja prostora oziroma prostorskega načrtovanja, kar je ustavno sodišče potrdilo in podrobneje razdelalo že v številnih odločitvah«. Mestna občina Novo mesto je resornemu ministrstvu odgovorila v dopisu 3. marca 2008, v katerem je na navedene očitke zapisala, da določbe o dopustni etažnosti objekta ni mogoče šteti kot dokončne odločitve o višini objekta, saj je ta regulirana tudi z drugimi urbanističnimi parametri, ki jih predpisuje isti odlok, kot so: dopustna površina načrtovane stavbe, število parkirnih mest, vpliv na podobo

oziroma veduto mesta, predvsem pa je za sporni objekt oziroma območje predpisana tudi izbira najprimernejše strokovne rešitve z izvedbo javnega arhitekturnega natečaja. Pristojno ministrstvo je v odgovoru na pojasnila Mestne občine Novo mesto v dopisu 20. maja 2008 še enkrat opozorilo na kršitev postopkovnih določb zakonodaje s področja urejanja prostora in sklenilo, da bo z odločitvijo v tem primeru treba počakati do izvedbe javnega arhitekturnega natečaja, s katerim bodo pridobljeni konkretni pogoji za sporno lokacijo. Dopis je ministrstvo sklenilo z ugotovitvijo, da postopek nadzora zakonitosti s tem še ni zaključen. Ob tem pa se poraja tudi nova težava, ki bi lahko imela še velike finančne posledice za našo občino. Začetni investitor projekta je bilo podjetje Elektroservisi, d. d., iz Trzina, ki je lokacijo odkupilo od občine za 800 milijonov takratnih tolarjev in leta 2008 objekt prodalo trebanjskemu podjetju Betonall, ki je – vsaj tako je mogoče razbrati iz medijev – načelno pristalo na izgradnjo šestnadstropnega objekta. Toda podjetje je v stečajnem postopku in zaradi zapadlega poročstva je lastništvo nad stavbo dobila finančna družba Hypo Leasing, d. o. o., ki – vsaj tako domnevamo v Društvu Novo mesto – poskuša objekt prodati in verjetno morebitne kupce prepričuje, da lahko po veljavnem odloku na tem mestu zgradijo osemnadstropni objekt. V kolikor bi Mestna občina Novo mesto odstopila od spornega odloka, kar od nje zahteva Dru-

štvo Novo mesto, oziroma bi jo k temu prisililo ustavno sodišče zaradi opisanih postopkovnih nepravilnosti, bi imel morebitni investitor vso pravico do odškodnine, če bi dokazal, da je bil pri nakupu zaveden in da mu je bila s tem povzročena materialna škoda. Odškodnino bi v tem primeru seveda morala plačati Mestna občina Novo mesto oziroma davkoplačevalci (vir: Tomaž Golob, Mesto v senci nebotičnikov, Park, št. 8, letnik 13, junij–julij 2010, str. 13–14).

Očitno pa si, vsaj sodeč po zadnjih dogodkih, Mestna občina Novo mesto zelo prizadeva, da bi se kolikor toliko elegantno in brez večje škode za občinski proračun rešila iz zagate, v katero se je spravila sama. V določeni meri ji gre na roko tudi želja novega lastnika po spremembah in dopolnitvah Odloka o ureditvenem načrtu Novi trg, saj v omenjeni finančni družbi želijo, da se vnovič preverijo potrebno število parkirnih mest pa tudi dostopnost objekta in sporne gabarite (vir: Irena Novak, Novi trg 6 naj bi vendarle porušili, Dolenjski list, št. 34, leto LXI, 26. 8. 2010, str. 4). Društvo Novo mesto bo še naprej budno spremljalo razpletanje tega zelo zapletenega prostorskega klobčiča, obenem pa polaga na srce pristojnim na Mestni občini Novo mesto, da končno pripravijo tehtna strokovna izhodišča za poseganje v prostor Novega trga, ne pa da to prepustijo vsakokratnemu morebitnemu investitorju. S to prakso je treba enkrat za vselej končati.

TOMAŽ GOLOB

UPORABA IGRAL NA LASTNO ODGOVORNOST! Ob zadnji poplavi je tudi Krka spet pokazala zobe: v parku Evropske skupnosti na Seidlovem travniku v Novem mestu je do kolen zalila otroško igrišče. Sicer tukaj ni naredila posebne škode, s čolnom se pa tudi ni nihče priplul igrat (Foto: M. Moškon)

Galerija na prostem

Slikarska prireditev s tem naslovom počasi dobiva tradicionalno noto, saj je bila letos že tretja po vrsti.

Društvi LKD Mavrica in Društvo Novo mesto si prizadevata, da bi s svojo prireditvijo oživili novomeški Glavni trg. Prvo leto je potekala ves dan in si jo je ogledalo več sto gledalcev.

Prav vsi so pohvalili to novost v mestu in izrazili željo, da bi se ponovila in popestrila kulturno dogajanje v mestu. Druga in tretja prireditev nista imeli toliko sreče kot prva, saj je ponagajalo vreme.

Letos smo prireditelji pripravili tudi anketo med obiskovalci in slikarji. Nekateri so predlagali, da bi se prireditev v nekoliko skrceni obliki v poletnih meseci dogajala večkrat. Vsi pa so bili za to, da prireditev postane tradicionalna, ter da se uvrsti na seznam vsakoletnih kulturnih prireditev v mestu, kar pomeni, da bi ji MO Novo mesto namenil tudi ustrezno denarno podporo. Dejstvo je, da pri nobeni podobni prireditvi organizatorji ne delajo vsega zastonj – od prevozov, oblikovanja vabil, plakatov, iskanje sponzorjev in še in še. Letos smo bili prireditelji pri zbiranju sredstev sicer uspešnejši kot prejšnji leti (Krka je prireditvi namenila 500 €, Javni sklad za kulturne dejavnosti 300 € ter MO Novo mesto 200 €), vendar tudi to ne pokrije vseh stroškov, tako da društvi vsako leto prispevata še iz svojih sredstev.

Poleg slikanja pa bi v Galeriji na prostem lahko potekale še razne vzporedne prireditve: glasbeni nastopi, modna revija, nastop folklorne in ne nazadnje tudi boljši sejem, ki v Ljubljani pritegne ogromno število obiskovalcev. Take in podobne prireditve bi brez dvoma pripomogle k oživitvi Glavnega trga, kjer ob sobotah in nedeljah ne vidimo drugega kot kupe pločvine.

MARIJAN MAZNIK

V od boga in občine zapuščeno spomeniško poslopje, ki je kazalo samo še rebra in razbite šipe, so se vselili mladi alternativci, ki slikajo in improvizirajo na ves glas. Za varnost pa bo vseeno morala poskrbeti občinska oblast, ki si je do zdaj samo ušesa zatiskala.

Takole so se umetniki predstavili občinstvu konec avgusta (Foto: V. Škrinjar)

NOVOMEŠKA METELKOVA

In Narodni dom je Sokolc postal

Narodnemu domu se je zgodilo to, za kar si je Društvo Novo mesto prizadevalo vse od ustanovitve – oživel je. Pa pri tem ne društvo, ne tisti, na katere je društvo več kot poldrugo desetletje naslavljalo pozive in mile prošnje, naj končno že kaj storijo, nimajo nobenih zaslug. Zgodilo se je spontano, bolj kot ne ilegalno, a glede na poslanstvo, za katerega so prvi slovenski narodni dom postavili novomeški Slovenci, povsem legitimno.

Društvo Novo mesto si je vsa ta leta prizadevalo za prenovo in oživitev Narodnega doma, a učinek še zdaleč ni bil tak, kakršnega bi si v društvu želeli. Nekaj pa je društvo le doseglo. Narodni dom, ki je po spletu okoliščin, ko je na začetku devetdesetih let vse družbeno dobilo lastnika, pristal v rokah novomeškega cestnega po-

djetja, je po prizadevanju Društva Novo mesto spet prišel v last mesta oziroma natančneje v last novomeške občine. Če predpostavimo, da so moralni lastniki Narodnega doma Novomeščani, je po tej logiki edini pravi skrbnik Narodnega doma kot stavbe in kot ustanove lahko le občina. A ta se pri tem ni izkazala. Če sta prva župana, Franci Koncilija, ki se je potrudil, da je Narodni dom dobila v last občina, in Anton Starc, ki je dejavno sodeloval pri ustanovitvi Ustanove za obnovo in oživitev Narodnega doma, za ta kulturnozgodovinski spomenik z izjemnim simbolnim pomenom naredila vsaj nekaj dobrega, njuna naslednika za Narodni dom nista imela poslušna, priložnostne obljube pa so bile dane s figo v žepu.

A kljub zanemarjenosti Narodni dom ni izgubil duše. Duša doma so bili slikarji, obetavna in nadarjena Sebastijan Šeremet in Nejc Smodiš, boemski Igor Obradinovič in Marijan Maznik s svojim likovnim društvom Mavrica. Da so in kje ustvarjajo, je opozorila največja prireditev v zgodovini Društva Novo mesto – slikarska razstava Zadnji krik Sokola. Ob odprtju se je v in pred Narodnim domom zbralo štiristo ljudi. Prireditev, ki jo je Marijan Dovič razglasil za novomeški kulturni dogodek desetletja, smo člani društva s slikarji pripravili kot odgovor na poskuse lastnikov, da bi slikarje izgnali. Teh poskusov je bilo v naslednjih letih še nekaj. Če bi bili izganjalci bolj odločni, bi jim to morda celo uspelo, zdaj je za kaj takega pre-

pozn. Narodni dom je sčasoma postal zbirališče predstavnikov tako imenovane alternativne kulture, predvsem mladih z veliko željo po ustvarjanju na nekoliko ali precej drugačen način. Začela je nastajati novomeška Metelkova. Danes je v Narodnem domu skoraj vse tisto, kar si je društvo zamislilo ob ideji o obnovi in oživitvi. Spodnji prostori so obnovljeni, morda malo drugače, kot bi si to želel varuh kulturne dediščine, a zdaj je v novomeški hram slovenstva prijetno vstopiti in vedno se kaj dogaja – koncerti, razstave, kulturne prireditve, tu imajo prostor za vaje tako slavni rokerji kot nadarjeni začetniki različnih vej metala in improvizirane glasbe. Mladi so Narodni dom preimenovali v Sokolca, kaj vse se danes tam dogaja pa si računalniško pismeni lahko ogledate na spletni strani www.sokolskidom.org.

Skratka, če Narodnega doma ni uspelo obnoviti in oživiti lastnikom, če pri tečnarjenju, da bi se to zgodilo, ni bilo uspešno Društvo Novo mesto, se je oživitev zgodila sama od sebe, spontano. Očitno Zadnji krik Sokola ni bil zadnji, ampak dovolj glasen, da je spet zbudil življenje v že skoraj mrtvi ptici. O tem, kako so novo življenje za svojo reklamo hoteli izkoriščati prav tisti lokalni oblastniki, ki so še ne dolgo tega hoteli Narodni dom izprazniti, in kako je le malo manjkalo, da Narodni dom ni v svoje kremplje dobila Zarja, ki bi ne le poskrbela za obnovo, ampak bi vanj naselila poslovneže in uradnike, pa kdaj drugič.

IGOR VIDMAR

Naslovna stran Zbornika

Novomeški zbornik 2010 z naslovom **Novo mesto – Možnosti in priložnosti** predstavlja nadaljevanje začrtane poti, ki si jo je Društvo Novo mesto zastavilo že leta 1996 z izdajo svojega prvega zbornika z naslovom *Mesto, vloga in pomen Novega mesta v prihodnjem tisočletju*. Gre za že četrti društveni zbornik, pri pripravi katerega je sodelovalo 14 avtorjev različnih strok (Jože Berus, Franci Bratkovič, Marijan Dovič, Andrej Golob, Miha Japelj, Helena Jeriček Klanjšček, Joža Miklič, Julij Nemanič, Janez Penca, Darja Peperko Golob, Boštjan Pucelj, Mitja Simič, Katja Šoba, Mojca Špec Potočar), ki so predstavili svoja razmišljanja o razvoju dejavnosti in prostora Novega mesta kot regijskega središča Dolenjske. Objavljeni teksti nizajo obilico objektivnih pogledov na preteklost in ponujajo dokaj kritično in realno presojo sedanjosti. Večina avtorjev skuša nakazati tudi svoj pogled za izboljšanje kakovosti življenja in kulture bivanja v Novem mestu v prihodnosti, saj bi brez vizionarskega, a hkrati preiščenega pogleda v prihodnost lahko osiromasili zapuščino, ki so nam jo starejši rodovi zaupali negovati za naslednje rodove. Zbornik, ki ga je uredila Joža Miklič, tako tudi odslkava program delovanja in prizadevanj Društva Novo mesto. Zbornik je za 15 evrov na prodaj na naslovu Društva Novo mesto.

MS

ZVEST SPREMLJEVALEC DOLENJSKE TUDI V LJUBLJANI. Povezanost dr. Milčka Komelja z Novim mestom in Dolenjsko se odraža tudi v spremljanju dogodkov in prireditvev izven rodne kraja, ki ga tako ali drugače spominjajo na mladost. Na sliki: v množici na Pogačarjevem trgu v Ljubljani, ko pozorno spremlja nastop Kresovih folklornikov ob letošnji študentski cvičkariji (Foto: M.Moškon)

PROF. DR. MILČEK KOMELJ – častni občan Novega mesta

Društvo Novo mesto je dalo pobudo in predlog Mestni občini Novo mesto, da imenuje za častnega občana prof. dr. Milčka Komelja, profesorja umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. MO Novo mesto je predlog sprejel in ga imenoval za častnega občana Novega mesta na slavnostni prireditvi ob občinskem prazniku 7. aprila 2010.

O častnem meščanu je bilo v zadnjem času napisanega toliko, da je lahko vsakdo iz prispevkov v medijih razbral, za kakšno osebnost gre. Zato naj samo na kratko poudarimo, da je Milček Komelj ena najvidnejših osebnosti slovenske humanistične znanosti in kulture, da mu to priznava tudi vodilna Evropska akademija znanosti in umetnosti v Salzburgu, ki ga je leta 2008 izvolila za svojega rednega člana, domača humanistična javnost pa ga je lani imenovala za predsednika Slovenske matice, najstarejše slovenske znanstvene in kulturne ustanove pri nas.

Vse njegovo delo temelji na tesni povezanosti z Novim mestom, ki je njegovo rodno mesto. V tej zvezi naj posebej poudarim, da je raziskoval delo svojega učitelja slikarja Vladimira Lamuta, nato je sodeloval z Božidarjem Jakcem, s katerim je postavil stalno zbirko, dokumentiral vsa umetnikova dela ter pripravil in uredil obsežen katalog, leta 1984 pa je iz mladostne umetnosti Božidarja Jakca tudi doktoriral. Kot je obsežno in večkrat pisal o obeh imenovanih umetnikih, se je posvečal tudi pojavu novomeške pomladi, napisal spominsko besedilo o Antonu Podbevšku in posebno študijo o ustvarjalni podobi Pina Mlakarja.

Preučeval in javno predstavil je tudi vrsto drugih novomeških umetnikov, tako bidermajerskega slikarja Franca Ksaverja Školo, Izidorja Moleta in Branka Suhaja. Uredil in komentiral je knjigo besedil in slik o Novem mestu z naslovom Novomeška knjiga.

Da naš predlog za imenovanje prof. dr. Milčka Komelja za častnega občana Novega mesta ni bil zgrešen, pa dokazujejo tudi misli, ki jih je povedal v svoji zahvali za priznanje častnega meščanstva na že omenjeni slavnostni prireditvi ob občinskem prazniku v Novem mestu. V tej zahvali je med drugim povedal: »Nobenega slovenskega mesta ni tolikokrat upodobil kak slikar, kolikorkrat je Božidar Jakac upodobil Novo mesto, nobeno mesto ni bilo tako sijoče upešnjeno, kot je upesnil Novo mesto Dragotin Kette, in nobeno mesto z okolico ni doživelo takih ljubezensko kritičnih komentarjev kot Novo mesto v Trdinovih zapiskih.« In nadalje: »Novo mesto s svojim duhovnim izročilom pa je samo po sebi ne le osebnost, marveč tudi izrazita posebnost ...« in »tako zavestjo o Novem mestu sem zrasel tudi sam, še posebej, ker sem od zgodnjih let gledal /.../ na novomeška pričevanja /.../, v novomeški knjižnici pa sem

Sodelujte v IZZIVU

IZZIV bo lahko kritično obravnaval pereče zadeve tudi z vašo pomočjo, če boste v njem sodelovali s svojimi pogledi, mnenji, predlogi in opozorili. Na željo vas bomo podpisali s kratico ali z izmišljenim imenom, vendar morate uredništvu sporočiti pravo ime, naslov in po možnosti tudi telefon. V uredništvu jamčimo, da bo vaša istovetnost za vse druge ostala tajna. Prispevke pošljite na naslov: za IZZIV, Cankarjeva 37, Novo mesto ali po elektronski pošti

izziv.nm@gmail.com

Zelo dobrodošle so tudi fotografije s podatki, kje in kdaj so bile posnete.

spoznal tudi prve žive umetnike in sem potem /.../ doživljal dinamiko življenja predvsem kot nadaljevanje doživetij iz novomeške študijske knjižnice oziroma iz otroštva. Tako se mi je, ne da bi se kakor koli odločil, Novo mesto s svojimi ustvarjalci in upodobitvami nekako naravno, samo od sebe postavilo za izhodišče mojega ukvarjanja z umetnostjo, kot bi mi za vedno zlezlo pod kožo, tudi ko sem bil stran od njega.« Svojo zahvalo pa je zaključil z verzji:

*»Koliko energije
na enem samem kraju
nebeškem!
Toliko poezije,
zgodovine
in hrepenenja!
V valovih
le navzven spokojnega življenja
si srce spočije,
ko v Jakčevih, a vselej novih
spevnih ritmih bije
nad Kettejevo Krko
izpod Trdinovega Kapitola.
Njegova pomladi zapisana parola
vse bolj odganja zimo mrko
in vedno znova k višku klije
v novomeškem
ustvarjalnem rajju.«*

V imenu Društva se le lahko zahvalimo prof. dr. Milčku Komelju, da je po duši ostal Novomeščan, ne glede na to, kje živi in kje dela.

Novo mesto,
v aprilu 2010
ANTON ŠKERLJ

Naslovnik:

IZJAVA UPRAVNEGA ODBORA DAP Skrbi nas za študente

Upravni odbor Dolenjske akademske pobude je zaskrbljen s sedanjim stanjem na Visokošolskem središču Novo mesto

V zadnjem času smo v pogovorih z uglednimi intelektualci in iz medijskih objav (Nedeljski Dnevnik, 25. aprila 2010; oddaja na TV) ugotavljali, da se na Visokošolskem središču Novo mesto, ki povezuje interese Visoke šole za upravljanje in poslovanje, Visoke šole za zdravstveno nego, Visoke šole za tehnologije in sisteme ter Fakultete za upravne in poslovne vede, dogajajo neprijetne stvari, nad katerimi smo v upravnem odboru Dolenjske akademske pobude (DAP) upravičeno zaskrbljeni.

Osnovno in bistveno poslanstvo DAP je prednostno umerjeno v dejavno sodelovanje pri ustanavljanju in razvoju Univerze v Novem mestu. Pri našem delovanju se zavzemamo za spoštovanje visokih etičnih in moralnih načel, ki naj vedno veljajo za člane društva DAP. Vsa ta načela smo soglasno sprejeli na zapisali v naš Statut in Etični kodeks. Kodeks temelji na bistvenih členih, po katerih se morajo visokošolski učitelji (članice in člani društva) zavedati »svoje

vloge in soodgovornosti za razvoj družbe, svojega naroda in vsakega posameznika in po načelih etičnega kodeksa oblikuje sebe, svoj odnos do poklicnih kolegov in do družbenega okolja«. Kodeks jasno poudarja tudi zavezanje za akademsko svobodo, etično in intelektualno odgovornost, hkrati pa upošteva pobudo posameznika in raznovrstnost v mišljenju.

Etični kodeks vsebuje tudi zavezo, da bodo člani uživali moralno in pravno podporo članov in društva kot celote; če bi (bodo) imeli težave zaradi (ne)uveljavljanja načel kodeksa. Posamezne kršitve kodeksa pa bo reševalo častno razsodišče Društva DAP, ki bo obravnavalo in disciplinsko sankcioniralo kršitve določb etičnega kodeksa društva, predvsem takšne, ki škodujejo ugledu društva.

V zvezi z medijskimi sporočili o neetičnem delovanju vodstva Visokošolskega središča (VS), ki ga posebejla direktor, ki je hkrati tudi direktor posameznih visokošolskih zavodov, povezanih v to središče, sporočamo javnosti, da odločno zavračamo takšno delovanje, se od njega distanciramo in želimo, da se vse nepravilnosti čim prej odpravijo. Posebno nas skrbi za študente teh ustanov in žalosti ogroženost osebne integritete in akademske svobode visokošolskih učiteljev ter sodelavcev na teh ustanovah.

Če so navedbe o nepravilnostih v imenovanih virih resnične, se Upravni odbor DAP odločno distancira od takšnega ravnanja na VS.

V Novem mestu,
17. julija, 2010

(Podobno, nekoliko obsežnejšo izjavo je objavil Dolenjski list pred letošnjimi dopusti.)

Za 5 evrov izzivov!

Letna naročnina za štiri snopiče IZZIVA znaša 5 evrov. Na IZZIV se lahko naročite po telefonu na številko 07/30-21-450, na elektronski naslov izziv.nm@gmail.com, lahko pa tudi z dopisnico na naslov Društvo Novo mesto, Gubčeva 11, Novo mesto. In IZZIV boste redno dobivali na svoj domači naslov, hkrati pa podprli delo društva.

izziv